

LEIDRAAD GROENE BOUWSTENEN PARK21

SAMENVATTING

Tussen Hoofddorp en Nieuw Vennep ontstaat een ambitieus, uniek en veelzijdig groengebied: PARK21. Het Masterplan voor dit park is in 2011 opgesteld en vervolgens uitgewerkt in beeldkwaliteitsplannen voor de openbare ruimte en de polderlaag. Het Masterplan verdeelt PARK21 in drie lagen: de polderlaag, de parklaag en de leisurelaag. Het onderscheid tussen deze lagen wordt bepaald door de landschappelijke en functionele inrichting ervan en de functies die erin worden ondergebracht.

Beplanting, natuurlijke vegetaties en waterelementen, samengevat onder de noemer 'groene bouwstenen' vormen de verbinding tussen de lagen. Ze monteren de lagen en deelgebieden aan elkaar en borgen de onderlinge samenhang en herkenbaarheid van PARK21 als geheel. Maar de groene bouwstenen versterken ook de duidelijk verschillende identiteit van de lagen en geven daarnaast in belangrijke mate invulling aan de recreatieve en ecologische doelen van PARK21.

Kortom, de rol van de groene bouwstenen van PARK21 is zeer veelzijdig en uitermate belangrijk voor het realiseren van de principes die in het Masterplan zijn vastgelegd. Het spreekt dan ook voor zich dat beplanting, natuurlijke vegetatie en oppervlaktewater zeer zorgvuldig ontworpen, aangelegd en beheerd moeten worden. Precies voor dat doel is de Leidraad Groene Bouwstenen opgesteld.

IN 10 STAPPEN

De Leidraad volgt een planmatige aanpak en is opgedeeld in tien, elkaar opvolgende stappen. De stappen leiden zowel de gemeente als initiatiefnemers binnen PARK21 door alle fasen van planvorming, gericht op het kiezen voor en concreet invullen van groene bouwstenen. De Leidraad start bij de context van het Masterplan en de Beeldkwaliteitsplannen. Via een gedegen studie naar het plangebied ondersteunt de Leidraad vervolgens bij het ontwikkelen van een goed onderbouwd ontwerp en een weloverwogen aanlegstrategie. In de laatste stappen van de Leidraad wordt aandacht besteed aan de periode na de feitelijke inrichting van een deelgebied. Hier komt het beheer aan bod, evenals het monitoren van de manier waarop de bouwstenen zich ontwikkelen.

GROENE BOUWSTENEN

Een belangrijk moment in het stappenplan is de keuze voor concrete groene bouwstenen die in een plangebied worden ingepast. Om de initiatiefnemer in het keuzeprocess te

ondersteunen, maar daarbij ook de samenhang van alle groene bouwstenen binnen PARK21 te borgen, is in de Leidraad een selectie van 14 mogelijke groene bouwstenen opgenomen. Het gaat om de volgende bouwstenen: bos, voedselbos, struweel & mantel, boomweide, erfbeplanting, laan, bomenrij & singel, solitaire boom & clump, haag, zoom, kruidenrijk gras, recreatief gras, oppervlaktewater en moeras.

Om tot een goed afgewogen keuze te komen, beschrijft de Leidraad van elk type de belangrijkste kenmerken van elke bouwsteen. Ook worden de manier waarop en mate waarin een bouwsteen in de drie lagen van PARK21 past toegelicht. Tenslotte wordt beschreven hoe met elk van de bouwstenen een bijdrage wordt geleverd aan de recreatieve, ecologische, landschappelijke en productiefunctie en welke rol de bouwstenen spelen binnen de waterhuishouding van het polderlandschap van PARK21.

DUURZAAM ONTWERP

Met de aanleg van PARK21 wordt de huidige inrichting van het gebied gedeeltelijk herzien. Zo wordt de parklaag plaatselijk opgehoogd en worden andere terreindelen juist verlaagd. Dit heeft gevolgen voor de groeiplaats van bomen, struiken, kruiden en grassen. Belangrijk uitgangspunt is dat in alle opzichten een duurzaam gebied wordt ontwikkeld. Voor de groene bouwstenen betekent dit dat uitsluitend beplantingen en vegetaties worden ontwikkeld die goed aan de -al dan niet nieuwe- groeiplaats zijn aangepast. Maar ook dat alleen beplantingen en vegetaties worden ontwikkeld die voldoende veerkrachtig zijn om veranderingen van hun groeiplaats op te kunnen vangen. De groene bouwstenen moeten immers in staat zijn te reageren op veranderingen in bijvoorbeeld klimaat of waterhuishouding.

Bijkomend voordeel van deze ontwerpeis is dat dit in de beplantingen en vegetaties ruimte laat voor een zekere mate van spontane ontwikkeling en dynamiek. Vanuit zowel ecologisch, als esthetisch en landschappelijk oogpunt maakt dat de groene bouwstenen nog interessanter.

NIET ZOMAAR BOS

In PARK21 is een belangrijke rol weggelegd voor bos en struweel. Deze bouwstenen zijn wellicht de belangrijkste identiteitsdragers van de parklaag en vormen het decor voor allerlei recreatievormen. Gemeente Haarlemmermeer wil haar inwoners en gasten zo snel mogelijk een aantrekkelijk groengebied bieden. Omdat juist bos doorgaans een relatief lange ontwikkeltijd kent is voor bos in PARK21 een bijzondere ontwerp- en aanlegmethode uitgewerkt, onder andere gebaseerd op onderzoek in Europese natuurbossen.

Bij de bosaanleg wordt uitgegaan van een kleinschalig mozaïek van plantgroepen van verschillende grootte. Ook wordt gevarieerd met zorgvuldig gekozen boom- en struiksoorten en plantafstanden. In de meer open delen is ruimte voor spontane ontwikkeling van gebiedseigen grassen,

kruiden en struiken. In de randen is speciaal aandacht voor geleidelijke overgangen met struweelzones en bloemrijke zoomvegetaties.

De voorgeschreven bebossingsmethode heeft in meerdere grote groengebieden in Nederland tot bijzondere resultaten geleid. Zo blijken in een periode van tien jaar al specifieke boskenmerken tot ontwikkeling te komen, die bij een conventionele bosaanleg pas na vele decennia ontstaan. Ook leidt deze methode tot een zeer onderhoudsarm bos. Beheerkosten en verstoring door grootschalig onderhoud worden daardoor beperkt. Op basis van die positieve ervaringen is deze methode gedetailleerd uitgewerkt voor PARK21 en uitvoerig beschreven in de Leidraad.

VOOR IEDEREEN

De Leidraad Groene Bouwstenen is bedoeld voor alle partijen die een rol nemen in de ontwikkeling van PARK21. Daaronder vallen particulieren, ondernemers van binnen en buiten de gemeente, maar de Leidraad geldt ook de gemeente zelf.

Initiatiefnemers worden door de Leidraad meegenomen in een planmatig ontwerp- en inrichtingsproces. Daarbinnen is genoeg sturing om de samenhang en unieke ontwerpprincipes van PARK21 te borgen, maar wordt voldoende ruimte geboden voor eigen creativiteit en het invullen van locatiespecifieke voorkeuren. De Leidraad biedt een handvat voor keuzes die in het ontwerpproces gemaakt moeten worden en is tegelijkertijd een belangrijke basis voor verkennende gesprekken en concrete afspraken tussen initiatiefnemers, stakeholders en bevoegd gezag.

Met het opstellen van de Leidraad Groene Bouwstenen is een belangrijke stap gezet in het concretiseren van het Masterplan PARK21. Aan de hand van de Leidraad kunnen verdere stappen worden gezet in de realisatie van dit ambitieuze park van de 21^e eeuw.

